

فهرست مطالب

۹	پیشگفتار
۱۳	فصل اول کلیات
۱۴	واژه حش و تعریف آن
۱۵	علت حش‌ها
۱۶	اهمیت حش‌ها
۱۶	انواع حش‌ها
۱۸	گاهشماري و حش‌ها
۱۹	نام رورها و حش‌ها
۳۰	کیسه و حش‌ها
۳۵	فصل دوم حش‌های فروردین‌ماه
۳۶	فروردین
۳۷	نورور
۳۹	هفت سین
۴۲	حش ششم فروردین
۴۳	سپرده بدر
۴۶	سروش‌رور
۴۶	فروردین‌گان
۴۷	فصل سوم حش‌های اردیبهشت‌ماه
۴۸	اردی‌بهشتگان
۴۹	حش گهسار «میدیوررم»

۹۷	فصل نهم حش‌های آبان ماه
۹۸	تقدس آب در ایران باستان
۱۰۰	آبانگان
۱۰۳	فصل دهم حش‌های آذر ماه
۱۰۴	آذر حش
۱۰۶	آذرگان
۱۰۷	یلدا
۱۰۹	ارتباط یلدا و کریسمس
۱۱۵	افسانه یلدا
۱۱۷	فصل یازدهم حش‌های دی ماه
۱۱۸	حرم رور
۱۲۱	دی نه آذر
۱۲۱	سیرو سور
۱۲۲	دی نه مهر
۱۲۲	دی نه دی
۱۲۲	گهسار میدی‌ارم
۱۲۳	فصل دوازدهم حش‌های بهمن ماه
۱۲۴	بهمگان
۱۲۵	بوسره (بوسده)
۱۲۶	سده
۱۳۱	حش ناد رور
۱۳۲	آفریجگان
۱۳۳	فصل سیزدهم حش‌های اسفند ماه
۱۳۴	سپندارمدگان
۱۳۷	حش نورور رودها
۱۳۸	حش گلدان
۱۳۸	فروردگان
۱۳۹	چهارشنبه سوری
۱۴۸	پسگفتار
۱۵۲	کتاب‌شناسی

۵۱	فصل چهارم حش‌های حور داد ماه
۵۲	حش ارعاسوان
۵۳	حور دادگان
۵۴	عید ماه
۵۵	حش پایان بهار
۵۷	فصل پنجم حش‌های تیر ماه
۵۸	بلندترین رور سال
۵۹	آب پاشوبک
۶۰	حش بیلوفر
۶۱	فال کوره
۶۲	تیرگان
۶۴	دستند تیر و ناد
۶۴	گهسار «میدیوشیم»
۶۷	فصل ششم حش‌های امر داد ماه
۶۸	امر دادگان
۶۹	چله تمور
۷۱	فصل هفتم حش‌های شهریور ماه
۷۲	حش فعدییه (فعریه)
۷۳	حش کشمین
۷۳	شهریورگان
۷۴	حش حرا
۷۵	گهسار «پیتی شهیم»
۷۵	احترام به سالجوردگان
۷۶	حش انگور (حش شاندر)
۷۷	حش حرم
۸۱	فصل هشتم حش‌های مهر ماه
۸۲	آیین مهر
۸۹	مهرگان
۹۴	حش انار
۹۵	گهسار ایاترم

آیین‌های دیبی را با سرور و شادمانی توأمان سازند، به عبارت دیگر، حش یعنی ستایش و پرستش دیبی همراه با سرور و شادمانی

علب حش‌ها

آعار و انگیره برگراری سیاری از حش‌ها و آیین‌های کهن به طور قطع روش بیست در حوامع ابتدایی، حش‌ها خود نوعی آداب و ماسک دیبی بوده است و برای خشودی بیروهای ماوراءالطبیعه و در پیرامون توتم^۱ قبیله برگرار می‌شده، با گذشت سالیان و قرن‌های متمادی و دگرگونی‌هایی که در شیوه برگراری به وجود آمده است، هاله‌ای از ناور و حرمت عامیانه حش‌ها را در بر گرفته و به آن سیمای اسطوره‌ای بخشیده که از بیاکان به ارث رسیده است و «اسطوره‌های پیدایش در همه حامعه‌ها، رمیه اعتقادی و دیبی دارد»

در فرهنگ ایران کهن، علت آفریش آدمیان، روح بیکی محص به تنها در دبای رمیمی، بلکه در همه کائنات است؛ ساراین ایرانیان، برای تامین آرامش و چیرگی بر قوای اهریمی خود را به دو چیر بیارمند می‌دانستند، قدرت بدی و دیگری اراده‌ای قوی و روحی استوار که برای دستیابی به روانی آسوده و شاد حش‌های متعدد فصلی در طول سال و به ماست‌های گوناگون برپا می‌داشتند، مردم در این حش‌ها شرکت می‌حستند و به وسیله تفریحات سالم و عیش و سرور و دست‌افشانی و آتش‌افروزی و پایکومی روان افسرده را شادانی می‌حشیدند و حستگی‌های فکری

۱- ناورهای انسان‌های اولیه قبل از رسدن به دوران مذهب نونم نوعی احترام به اسنا با عوالم طلمع است که به ناور انسان‌های اولیه نونم نگهمن افراد فسله بود، به هر روی نونم کهن‌ترین شکل سارمان اجتماعی است و البته انسان معاصر اس ناورها را اساطیر یا حرافه می‌داند در صورتی که رفرس لانه‌های دهن همس انسان از الگوهای اسطوره سات گرفته است

واژه حش و تعریف آن

حش در رباں فارسی «برای برگراری آیین‌های شاد به کار می‌رود» ولی در برحی از رباں‌ها چون انگلیسی، فراسوی و عربی برای شادی همان واژه‌ای به کار می‌رود که برای سوگواری و تفاوت را واژه دیگری بان می‌کند به عنوان نموه در رباں فراسوی *fete de marriage* حش عروسی است و *fete de morts* حش مردگان است ایرانیان باستان بر این ناور بودند که سرور و حده و شادی آفریده و داده خدا و عم و اندوه و گریه داده اهریم است از همین رو در اوستا گریستن بر مردگان ناشایست و گاهی بررگ شمرد می‌شود و شادی و حرمی ثواب به شمار می‌آید؛ با بر مباح تاریخی حش‌ها و آیین‌های کهن ایران، همه با شادمانی و سرور همراه بوده است به هر روی واژه حش در فارسی بر گرفته از یس^۱ اوستایی است، به معنی ستایش و پرستش حش با سکون حرف دوم در ایران به همان معنی عید است که ررتشتیان بر به همین مفهوم و معنی آن را به کار می‌برند واژه حش که امروزه به حای عید و ایام خوشی به کار می‌رود، در قدیم برای اطلاق مراسمی به کار می‌رفت که

1- Yasna